

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

125 de ani de la formarea Statului Național Român modern prin Unirea Moldovei cu Muntenia

Au trecut numai câteva săptămâni de când întregul nostru popor a sărbătorit cu multă însuflețire împlinirea a 65 de ani de la făurirea statului național unitar român, în urma actului memorabil de la 1 Decembrie 1918. Cu aceeași însuflețire întimplăm acum prăznuirea actului de la 24 ianuarie 1859, când s-a realizat unirea Moldovei cu Țara Românească, prin alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domn în ambele Principate.

Se știe că lupta poporului român pentru independență și unitate statală reprezintă una din coordonatele majore ale existenței sale. Deși despărțit vremelnic de lanțul Carpaților ori de apa Milcovului, poporul nostru s-a simțit unul și nedespărțit în decursul istoriei sale milenare, având mereu conștiința unității de neam, de limbă, de credință, de datini și obiceiuri. Această conștiință „populară” a unității neamului românesc a fost apoi întărită prin scrisul unor ierarhi de vrednică pomenire, ca Varlaam al Moldovei, în a sa *Carte românească de învățătură (Cazania)* din 1643, de Simion Ștefan al Transilvaniei, în prefața *Noului Testament de la Alba Iulia* din 1648, de Dosoftei al Moldovei, de Chesarie al Rîmnicului și de alții. Originea noastră daco-romană, continuitatea noastră pe teritoriul pe care-l locuim de mii de ani, ca și unitatea noastră etnică, lingvistică și bisericească au fost evidențiate apoi — și documentate istoric — de marii cronicari și istorici Grigore Ureche, Miron Costin, Constantin Ștefan Cantacuzino și mai ales de Dimitrie Cantemir în cartea sa *Hronica vechimii a romano-moldo-vlahilor*. În secolul al XVIII-lea, originea romană, continuitatea și unitatea noastră au fost exprimate cu și mai multă vigoare de reprezentanții iluminismului românesc din Transilvania: episcopul Inochentie Micu, Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru

Maior, Ioan Piurariu Molnar, preotul Sava Popovici din Rășinari, preotul bănățean Dimitrie Țichindeal, protosinghelul Naum Rîmniceanu, originar din Jina — Sibiu, profesorul arădean Moise Nicoară, autorii cunoscutului *Supplex Libellus Valachorum* din 1791 și mulți alții.

Conștiința unității naționale și-a făcut drum larg în rîndul maselor românești, mai ales cu prilejul marilor mișcări revoluționare de sub conducerea lui Horia, Cloșca și Crișan în 1784, a lui Tudor Vladimirescu în 1821 și îndeosebi în cursul revoluțiilor din anul 1848 din toate cele trei țări românești de atunci, care aveau aceleași idealuri: libertatea și unitatea românilor de pretutindeni. În astfel de condiții, era firesc ca actul de la 24 ianuarie 1859 să nu apară ca un rezultat al vreunei conjuncturi favorabile, interne sau externe și nici ca un „dar” al statelor mari din perioada respectivă. Dimpotrivă, el reprezenta o primă încununare a unui îndelungat proces istoric, a luptei de veacuri a poporului nostru pentru realizarea unității de stat.

Dorința de unire a Țării Românești și a Moldovei pătrunde tot mai mult în conștiința maselor largi, mai ales după războiul Crimeii (1853—1856), încheiat cu Tratatul de pace de la Paris din martie 1856. Cîteva dispoziții ale acestui tratat se ocupau și de Principatele române. Între altele, se prevedea instituirea protectoratului celor șapte mari Puteri europene de atunci asupra lor, dar sub suzeranitatea Turciei. În vederea reorganizării lor interne, se prevedea convocarea cîte unii Divan Ad-Hoc în ambele Principate, alcătuite din reprezentanți ai tuturor claselor sociale, ale căror hotărîri urmau să fie cercetate de o Comisie, cu sediul la București, formată din cîte un „comisar” al celor șapte Puteri protectoare. Organizarea lor definitivă trebuia să fie apoi stabilită printr-o „Con-

venție” între cele șapte Puteri.

În fața acestor prevederi ale Tratatului de pace, care deschideau largi perspective în vederea unirii celor două țări, mișcarea „unionistă” a devenit și mai puternică. Astfel, la 25 mai 1856 a luat ființă la Iași un „Comitet central al Unirii din Moldova”, format din cei mai de seamă patrioți ai vremii. La 3/18 martie 1857 s-a înființat un Comitet unionist și la București. Amîndouă îndrumau activitatea numeroaselor comitete care au luat ființă atunci în diferite orașe în amîndouă Principatele.

Acțiunile pentru unire au devenit și mai energice în cursul anului 1857, cu ocazia alegerilor de deputați (din partea clerului, a boierimii mari, a boierimii mici, a orășenilor și a țărănilor) pentru Divanurile Ad-Hoc. Lupta a fost mai dirză în Moldova, unde „partida antiunionistă”, în frunte cu „caimacamul” țării (locțiitorul de domn) au izbutit să aleagă în Divan numai adversari ai unirii. Dar, la stăruințele patrioților unioniști și ale Puterilor străine favorabile unirii, aceste alegeri au fost anulate. Făcîndu-se noi alegeri, în toate colegiile electorale au fost aleși cei mai buni fii ai Moldovei.

Amîndouă Adunările Ad-Hoc, întrunite în toamna anului 1857 la Iași și București, au hotărît cu mare însuflețire unirea celor două Principate, Moldova și Țara Românească „într-un singur stat, sub numele România”, cerînd marilor Puteri să respecte autonomia și neutralitatea acestuia. Sînt semnificative în acest sens, cuvintele marelui patriot Mihail Kogălniceanu, rostite în ședința Adunării Ad-Hoc a Moldovei, din 7 oct. 1857: „Dorința cea mai generală, aceea hrănită de toate generațiile trecute, aceea care este sufletul generației actuale, aceea care, împlinită, va face fericirea generațiilor viitoare, este Unirea Principatelor în- (Continuare în pag. a 2-a) Pr. Prof. Mircea Păcurariu

PÎINE PENTRU SUFLET

Sf. Ioan Botezătorul — mărturia lui despre Iisus

Strălucirea dumnezeiască a lui Iisus s-a arătat lumii în toată măreția ei la Botezul său în Iordan, de către Sfîntul Ioan.

Pentru aceea îndată după sărbătoarea arătării Domnului la Iordan, Biserica cinstește pe cel ce L-a arătat lumii ca Mîntuitor, pe cel ce a pregătit calea Domnului, prin propovăduirea lui, pe cel ce L-a botezat în Iordan.

În rîndurile ce urmează nu vom încerca să cuprindem întreaga viață Sfîntului Ioan. Pentru sublimul și frumusețea ei pilduitoare Biserica a rînduit și alte sărbători întru cinstirea lui: Nașterea la 24 iunie, Tăierea capului Sfîntului Ioan la 29 august și Aflarea capului Sf. Ioan Botezătorul la 24 februarie. Ne vom opri însă la mărturia pe care Sfîntul Ioan o dă despre Iisus. Cum L-a arătat el oamenilor? Cum L-a mărturisit? Cum L-a vestit lumii?

Această mărturie pe care o dă Sfîntul Ioan este de mare însemnătate. Ea nu poate fi tăgăduită de nimeni, fiindcă este făcută de cineva care L-a văzut pe Iisus, L-a cunoscut și care a văzut minunile întimplate la Botezul Lui. Ele sînt făcute de un mai apropiat martor ocular al vieții Domnului, de către, cel mai mare profet, despre care îngerul Domnului a spus părinților săi că „Va fi mare înaintea Domnului” (Luca I, 15).

Despre Sfîntul Ioan însuși Mîntuitorul a spus, ceva mai firziu după botez, cînd s-au dus ucenicii lui Ioan să-L întrebe pe Iisus — ce zice despre sine? căci ucenicii săi îl socoteau pe Ioan că este însuși Mesia cel așteptat, deși Ioan le-o spusese răspicat că nu este el. Atunci Iisus le-a spus: „Amin, vă spun, că nici unul dintre cei născuți din femeie, nu s-a ridicat mai mare ca Ioan Botezătorul” (Matei 11, 11).

Trebuie să întrerupem aici cuvîntul cu privire la mărturia lui Ioan despre Iisus și să ne oprim la mărturia pe care o dă Iisus despre Ioan. Ioan fusese prins de către Irod și aruncat în temniță pentru că îl muștrase pe acesta pentru nelegiuirea de a trăi cu cumnata lui. Totuși ucenicii lui Ioan îl iubeau. Unii chiar socoteau că el este Mesia, ce trebuie așteptat. De aceea se duc la Ioan să-l întrebe. Voiau să știe sigur dacă să urmeze sau nu pe Iisus. De data aceasta Ioan trimite pe ucenicii săi să-L vadă, să-L întrebe pe Iisus, dacă este Mesia și să se convingă ei din cuvintele și din faptele Lui cine este? Se pare că acești ucenici erau mai îndoielnici, ei nu se încreduseră de la început în mărturia lui Ioan despre Iisus. Atunci Ioan procedează înțelept, zicîndu-le: Mergeți de-l întrebați voi? Mergeți și vedeți. Și într-adevăr Iisus îi încredințează despre puterea Lui dumnezeiască spunîndu-le: „Mergeți și spuneți lui Ioan cele ce auziți și vedeți. Orbii își capătă vederea și schiopii umblă, leproșii se curățesc și surzii aud, morții înviază și săracilor li se binevestește”.

Iar după acestea Iisus rostește memorabilele cuvinte despre Sfîntul Ioan, spunînd că este „cel mai mare între cei născuți din femeie” (Matei 11, 6, 7, 11).

Într-adevăr de o cinste și o prețuire mai mare decît aceasta nimeni dintre oameni nu s-a învrednicit de la Dumnezeu. Ioan este arătat ca virf și încheiere a proorocilor, culmea cea mai înaltă la care au putut ajunge oamenii pînă la Hristos, fiind învrednicit să cunoască pe Fiul lui Dumnezeu și să dea mărturie despre El. Față de Ioan toți pro-

(Continuare în pag. a 2-a)

Părintele VASILE

„Telegraful Român” martor al evenimentului Unirii Principatelor PREZENTAREA DEPUTAȚIEI ADUNĂRII ELECTIVE A ȚĂRII ROMÂNEȘTI LA IAȘI

(Extras din „T.R.” nr. 8, din 19 februarie 1859).

Iași, 2. februarie 1859

„Deputația Adunării electivă de peste Milcov s-au prezentat oficial Înalțimei Sale Domnului Alexandru Ioan I.

Prea Sfinția Sa Episcopul Argeșului au rostit următoarele:

„Prea Înălțate Doamne! Țara Românească, cea țară soră a Moldovei au atras binecuvîntarea cerului, însușind pe toți fiii săi ca să vă aleagă Domn. Atotputernicul să Vă deie ani mulți și fericiți, pentru ca aceste țări carele fiind despărțite au suferit atîtea nenorociri să se bucure, fiind într-unite, de o viață fericită sub oblăduirea Măriei Tale!

Adunarea Generală a Țării Românești ne-au însărcinat a depune în minile Măriei Tale acest act prin care sînteți alesul ei; noi sîntem fericiți a vi-l aduce, însoțiți cu aclămarile poporului român și cu binecuvîntarea cerului! Să trăiești Măria Ta! și Dumnezeu să binecuvînteze țările creștine Moldova și Țara Românească!”

După aceea, D. Filipescu ce-este actul de alegere.

După cetirea acestui act, D. C. Roseti ținu o cuvîntare din care

extragem și noi următoarele:

„Măria Ta! Sîntem mîndri și fericiți că Adunarea electivă din București ne-au onorat cu marea și frumoasa misie de a depune coroana lui Mihai în minile Măriei Tale, căruia frații noștri de aici au încredințat coroana lui Ștefan. Ceea însă ce reînălță misia noastră și face să tresalte de fericire inima Măriei Tale este că românii munteni au coronat în Măria Ta nu un individ ci marile principii de viață ale naționalității noastre.

Toți cei care, străini sau români, au fost de față în acel moment solemn și unic poate în analele istoriei omenirii, au zis că secolii de durere și umilință ce au tescuit nația română, în loc de a o ucide, n-au făcut decît a comprima a ei putere, spre a o face astăzi, printr-o singură săltare a se arăta deodată înaintea Europei, tot acea nație jună și puternică, pe care ea a fost cunoscut-o cînd era bulevardul de apărare al civilizației contra barbarismului.

Primește deci, alesule al României, pe lingă coroana Principatului de peste Milcov, ce sîntem trimiși a-ți aduce, și inimile a două milioane și jumătate

de români, care ne-au însărcinat a ți le închina cu amor și respect și a te asigura că pe cit vei ținea cu țările stindardului unirei, al naționalității, al dreptății și-al libertății, românii de peste Milcov ca și cei de aici Te vor urma ca un singur om și strigînd cu un singur vers: Trăiască România, Trăiască Domnul Alexandru Ioan II!”

Strigările entuziaste răsunau pretutindene în sală, iar Măria Sa Domnul României au răspuns următoarele:

„În numele actului național și măreț, prin care adunarea electivă din București au întrunit coroanele Țării Românești și a Moldovei, declar că precit sînt mîndru de a mă găsi înălțat pe tronul Moldovei, pre atît sînt asemenea mîndru de a vede numele meu înscris în Rîndul Domnilor Țării Românești.

În ochii miei, actul ce l-ați desăvîrșit Domnilor Deputați de peste Milcov este triumful unui princip mîntuitoriu ce visează cu țările în inimile românilor, principul frăției românești. El ne-au scăpat de perzare în trecut, el ne reînvie în timpul de față, el ne va duce la bine și la mîrire în viitoriu. Să trăiască dară frăția românească!”

Alexandru I. Cuza și permanența sa în conștiința poporului român

Luna ianuarie va sugera întotdeauna poporului român, numele domnitorului Alexandru I. Cuza, de care se leagă Unirea din 1859. Iată de ce și în această lună ianuarie a anului 1984, cînd se împlinesc 125 de ani de la actul Unirii, gîndul ni se îndreaptă cu dragoste spre acest domnitor — ctitor al României moderne.

Deși a domnit doar șapte ani (1859—1866), domnia sa va rămîne ca una din cele mai luminoase, din istoria poporului român.

Și nu numai pentru că de numele său se leagă Unirea Munteniei și Moldovei într-un singur stat, fiind omul providențial al momentului, ci și pentru că prin actele sale de dreptate socială și de dragoste față de marea masă a țărănimii, va rămîne legat de-apururi de poporul român.

Participant la Revoluția din 1848, domnitorul nu va uita idealurile pentru care luptase și, în timpul domniei sale, prima sa grijă va fi să se îngrijească de soarta țărănimii și de a împlini ceea ce marelui său sfetnic, Mihail Kogălniceanu îi ceruse:

„Măria ta, fii bun și blind mai ales pentru aceia pentru care mai toți domnitorii au fost nepăsători sau răi”.

Consecvent și propriei sale convingeri că trebuia schimbată soarta țărănimii, încă din primele luni ale anului 1859, domnitorul le va lua apărarea dînd ne-numărate dispoziții prefectilor, să aperse interesele țărănimii oprind orice abuz asupra lor „ori de unde ar veni”. Cerea apoi ca toți locuitorii să fie tratați după calitățile lor morale. Generalizează impozitele pentru toți locuitorii ca și instrucția militară. Va opri bătaia țărănilor și punerea în „butuci” a lor, desființînd tot deodată și titlurile boierești. Orice muncă a țărănilor pentru interesul public, trebuia să fie plătită din fondurile statului.

Paralel cu aceste măsuri, domnitorul își dovedea patriotismul său și prin sprijinirea tot mai fermă a limbii naționale, dînd dispoziții ca să înceteze orice slujbă religioasă în limba greacă, chiar acolo unde se mai aflau clerici greci.

Neuitînd nici gravele probleme ce frînau societatea românească, prin existența latifundiilor moșierești și mănăstirești, din care

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. I. Spiru
Alexandria

Sf. Ioan Botezătorul

(Continuare din pag. 1)

feții din Legea Veche sînt mai mici și mărturia lor mai îndepărtată.

Dar, din continuarea cuvintelor lui Iisus despre Ioan, aflăm o nouă descoperire că la mărimea în fața lui Dumnezeu se ajunge prin har, nu numai cu puterile proprii, așa precum spune Iisus: „totuși cel mai mic în împărăția cerurilor este mai mare decît el” (Matei 11, 24).

Trebuie să înțelegem prin aceste cuvinte că cel ce crede în Iisus, cel ce împlinește voia lui Dumnezeu și trăiește prin har în unire cu Hristos, poate ajunge la cea mai mare demnitate, aceea de a fi moștenitor al împărăției lui Dumnezeu. Iar la această demnitate ajung toți cei ce îl mărturisesc pe Hristos în viața lor. Despre aceasta ne credințiază însuși Iisus prin cuvintele: „Cel ce va mărturisi pentru Mine, înaintea oamenilor, mărturisii-voi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu care este în ceruri. Iar de cel ce se va lepăda de Mine, înaintea oamenilor, și Eu mă lepăd de el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri” (Matei X, 32—33).

Dar să revenim la mărturia Sf. Ioan despre Iisus. Misiunea lui principală a Sf. Ioan era să „mărturisească despre lumină, ca toți să creadă prin el” (Ioan I, 6—7).

Lumina era Cuvîntul care luminează pe tot omul ce vine în lume. „Lumea însă nu L-a cunoscut, întru ale Sale a venit dar ai Săi nu L-au primit” (Ioan I, 9—11).

Sf. Ioan se afla în ținutul Betabara, dincolo de Iordan, unde propovăduia că se apropie împărăția lui Dumnezeu, chema pe oameni la îndreptarea vieții și săvîrșea botezul pocăinței, semn al Legii Vechi pentru iertarea păcatelor.

Sfîntul Ioan era ținut într-o mare cinste în fața multimilor pentru viața sa curată, ca „un inger în trup”, pentru propovăduirea sa inflăcărată prin care chema pe oameni la pocăință.

De aceea iudeii din Ierusalim au trimis la el preoți și levii să-l întrebe: Cine ești? Nu cumva ești Hristosul? Ești un prooroc ca Ilie? Și Ioan stăpînit de o sublimă smerenie, le-a spus: Nu sînt. Nu sînt nici Hristosul pe care îl așteptați, nici prooroc. Eu sînt glasul celui ce strigă în pustie: Îndreptați calea Domnului, precum a zis Isaia proorocul” (Ioan I, 21—23).

Dar evreii nu s-au mulțumit cu acest răspuns. Ei voiau să afle ceva mai mult. Poate voiau să știe: Cînd vine Mesia? și cine este acela? De aceea l-au întrebat: „De ce botezi deci, dacă nu ești nici Hristosul, nici Ilie și nici Proorocul?”

Atunci Ioan a început a dezvălui adevărul despre Hristos: „Eu botez cu apă; dar în mij-

locul vostru se află Acela pe care voi nu-l știți. Cel ce vine după mine, Care înainte de mine a fost și căruia eu nu sînt vrednic să-i dezleg cureaua încălțămintelor” (Ioan I, 25—27). Evanghelistul Marcu adaugă la aceste cuvinte: „Eu v-am botezat pe voi cu apă, El însă vă va boteza cu Duh Sfînt” (Marcu I, 8), iar Ev. Matei scrie: „Cel ce vine după Mine este mai puternic decît mine; Lui nu-i sînt vrednic să-i duc încălțămintea; Acesta vă va boteza cu Duh Sfînt și cu foc” (Matei 2, 11; Luca 3, 16).

Este bine să reținem, din această primă mărturie a Sfîntului Ioan despre Iisus următoarele adevăruri.

Întîi, că Iisus era în lume, dar era necunoscut. Lumea nu L-a cunoscut. Ioan îl face cunoscut și spune că este mai mare și mai puternic decît el. Deși Iisus s-a născut cu șase luni în urma Sf. Ioan, acesta spune că „era înainte de el și mai puternic”. Prin aceasta îl mărturisește veșnicia și atotputernicia lui Iisus. Iisus e așa de mare încît Ioan nu se crede vrednic să-i dezlege cureaua încălțămintei lui. De aici se vede că Ioan îl anunță pe Iisus ca pe un trimis al cerului.

În al doilea rînd, Sfîntul Ioan ne arată că între lucrarea lui în lume și între cea a lui Iisus este o mare deosebire, ca de la pămînt la cer. El săvîrșea botezul pocăinței, o lucrare formală, pur omenească prescrisă de Legea Vechiului Testament. Era o lucrare de terapeutică omenească. Dar botezul pe care îl va întemeia Iisus este o lucrare dumnezeiască. „El, Iisus, va boteza cu Duh Sfînt și cu foc”. Iisus va aduce în lucrarea mîntuirii neamului omenească puterea Duhului Sfînt, pe care L-a trimis în lume la Cincizecime și care s-a coborît asupra apostolilor în chip de limbă de foc. De aceea Taina Botezului este instituită de Iisus după învierea Sa și nu are nimic comun cu botezul lui Ioan de la riul Iordanului.

A le confunda înseamnă a nu cunoaște sau a răstălmăci Scriptura. După Învierea Sa, Iisus a trimis pe Apostoli și le-a dat puterea să boteze în numele Sfîntei Treimi, zicînd: „Mergînd, învățați toate neamurile, botezîndu-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh. Învățîndu-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă. Iată Eu cu voi sînt pînă la sfîrșitul veacului” (Matei 28, 19—20).

Mărturia lui Ioan despre Iisus nu se oprește aici. „A doua zi a văzut Ioan pe Iisus venînd către el, la riul Iordan. Ioan însă văzîndu-L a zis: Eu am trebuință să fiu botezat de Tine, și Tu vii la mine? Și răspunzînd Iisus a zis către el: „Lasă acum, că așa se cuvine nouă să împlinim toa-

tă dreptatea” (Matei 3, 13—14).

Privind spre cei ce erau acolo, Ioan a zis: „Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii” (Ioan 1, 29).

„Și a mărturisit Ioan, zicînd: „Am văzut Duhul coborîndu-se din cer ca un porumbel și a rămas peste El, dar Cel ce m-a trimis să botez cu apă, Acela mi-a zis: Peste care vei vedea Duhul coborîndu-se și rămînînd peste el, Acesta este cel ce botează cu Duhul Sfînt. Și eu am văzut și am mărturisit că Acesta este Fiul lui Dumnezeu” (Ioan I, 29—34).

„Și botezîndu-se Iisus, cerurile i s-au deschis și el a văzut Duhul lui Dumnezeu, pogorîndu-se ca un porumbel și venînd peste El. Și iată glas din ceruri care a zis: Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru care am binevoit” (Matei 3, 16—17).

În această mărturie a lui Ioan întîlnim două simbole pentru persoanele Sfîntei Treimi: mielul simbol pentru Iisus și porumbelul simbol pentru Duhul Sfînt. În același timp Ioan dă mărturie despre glasul Tatălui care a zis: „Acesta este Fiul meu cel iubit, întru care am binevoit” (Luca III, 22; Matei III, 17).

Astfel Sf. Ioan este cel ce a arătat taina Sfîntei Treimi, el este martorul cel mai apropiat al teofaniei. „Încă și alte multe îndemnînd, propovăduia poporului vestea cea bună” (Luca 3, 18).

Iar această veste bună era că Fiul lui Dumnezeu a venit în lume. Ioan L-a numit „mielul lui Dumnezeu” întîrînd prin aceasta profetia ce o făcuse Isaia despre Mesia, zicînd: „Ca un miel spre junghiere s-a adus” (Isaia 53, 7).

De ce L-a numit Sfîntul Ioan pe Iisus „Mielul lui Dumnezeu”? Pentru că în Vechiul Testament se aducea ca jertfă de împăcare cu Dumnezeu, de obicei un miel. Ori Sfîntul Ioan arăta prin această minune că în locul acestor jertfe de animale, Domnul nostru Iisus Hristos avea să se aducă pe Sine unica și adevărată jertfă de împăcare a oamenilor cu Dumnezeu.

Iată temeiuri pentru care Biserica a rînduit cinstirea Sf. Ioan ca înainte mergător și botezător al Domnului, îndată după prăznuirea Bobotezii!

Oare s-a încheiat datoria și bucuria de a-L mărturisi pe Iisus în lume? Desigur că nu! Orice creștin botezat în numele Sfîntei Treimi devine un mărturisitor al lui Hristos în lume, el devine prin botez un mădular al trupului tainic al lui Hristos care este Biserica.

Datoria de căpetenie a noastră este de a da mărturie despre Hristos în fața oamenilor: mărturie prin cuvintele și prin faptele noastre, mărturie prin toată purtarea noastră în lume. Așa să ne purtăm ca văzînd oamenii faptele noastre să-L preamăreas-că pe Dumnezeu.

Ioan Popazu

175 ani de la naștere

Una din personalitățile de seamă ale vieții cultural-bisericești brașovene o constituie protopopul Ioan Popazu, bărbat plin de vrednicie care va lumina mințile și va încălzi inimile concetățenilor săi și a cărui binecuvîntată activitate nu avea să se mărginească numai la Brașov, ci să se reverse în cercuri mult mai largi.

Ioan Popazu s-a născut la 20 decembrie 1808 în Scheii Brașovului, într-o familie de negustori originari din Muntenia, unde frecventează pentru început școala bisericii „Sf. Nicolae”, pătrunzînd de timpuriu tainele învățăturii creștine. Urmează apoi școala de pe lângă biserica „Sf. Treime”, unde se va iniția

în limba greacă, devenind un bun cunoscător al acesteia.

Studiile următoare le va face la gimnaziul săsesc din Brașov și la cel romano-catolic din Sibiu, unde învață limba germană și latină, urmînd după aceea și cursurile de filozofie de la liceul din Cluj, pe care le absolvă în 1832.

Avînd o vocație deosebită pentru preoție și primînd un stipendiu de la biserica „Sf. Nicolae” din Scheii Brașovului, Ioan Popazu se înscrie la facultatea de teologie din Viena, pe care, după patru ani, o va absolvii cu laudă. Întors în Ardeal funcționează un timp ca secretar eparhial, după care, în 1838, este ales în asentimentul tuturor, paroh la biserica „Sf. Nicolae” din Scheii și protopop al Brașovului,

(Continuare în pag. a 3-a)

Faust Remus muzeograf

125 de ani de la formarea Statului...

(Continuare din pag. 1)

tr-un singur stat, o unire care este firească, legiuită și neapărată, pentru că în Moldova și în Valahia sîntem același popor omogen, identic ca nici un altul, pentru că avem același început, același nume, aceeași limbă, aceeași religie, aceeași istorie, aceeași civilizație, aceeași instituții, aceleași legi și obiceiuri, aceleași temeri și aceleași speranțe, aceleași trebuințe de îndestulat, aceleași hotare de păzît, aceleași dureri în trecut, același viitor de asigurat și, în sfîrșit, aceleași misie de îndeplinit. Această unire o dorim nu pentru ca să lovim drepturile și să amenințăm pacea altora, ci numai ca să asigurăm pacea și drepturile noastre... împlinind o vie dorință a nației noastre...”

Toate reformele propuse în Divanurile Ad-Hoc au fost aduse la cunoștința Comisiei europene de la București, care le-a înaintat Conferinței miniștrilor de Externe ai celor șapte mari Puteri, întrunită la Paris în 1858. Conferința și-a încheiat lucrările la 19 august 1858, prin promulgarea așa-numitei „Convenții de la Paris”, prin care se admitea doar schimbarea titlului oficial al țărilor române în acela de „Principatele unite ale Moldovei și Valahiei”, dar cu doi domni, două guverne, două Adunări legislative și capitale deosebite. Se prevedea însă înființarea unei Comisii centrale la Focșani, pentru pregătirea legilor de interes comun, o Curte de casație comună, organizarea identică a armatei, unificarea sistemului de măsuri și greutate și s.a. În locul celor doi caimacani, s-a instituit o „căimăcămie” de trei, în fiecare Principat, sub care au avut loc apoi alegerile pentru Adunările electivă, care urmau să designeze pe noii domnitori.

În fața acestei situații, poporul român a luat rezolvarea problemei unirii în propriile sale mîini, dînd dovadă de curaj, de înțelepciune și de mult tact politic. La 5 ianuarie 1859, reprezentanții „Partidei naționale din Moldova” au izbutit să impună alegerea ca domn a colonelului Alexandru Ioan Cuza, fost prefect de Galați și membru în Divanul Ad-Hoc, participant activ la mișcarea revoluționară din 1848. Peste cîteva zile, la 24 ianuarie, Adunarea Electivă a Țării Românești, sub presiunea celor aproape 30 000 de orășeni și țărani, aflați în București, a ales ca domn tot pe Alexandru Ioan Cuza. Prin această dublă alegere, unirea devenea un fapt împlinit. Ea a fost salutată cu nețărmurînt entuziasm nu numai de munteni și moldoveni, ci și de românii transilvăneni, care așteptau o apropiată desăvîrșire a unirii realizate, — într-o primă etapă — la 24 ianuarie 1859.

Mai bine de doi ani, Alexandru Ioan Cuza a condus destinele celor două țări, cu două Adunări și două guverne, avînd două capitale. Dar prin tratativele diplomatice care au avut loc în acest răstimp, unirea a fost recunoscută și de cele șapte Puteri europene. Așa se face că la 11 decembrie 1861, printr-un manifest adresat țării, Cuza arăta că „Unirea este îndeplinită... Alesul vostru vă dă astăzi o singură

România. Iar la 24 ianuarie 1862 s-au deschis, la București, sesiunile primului Parlament al României.

În cei șapte ani de domnie (1859—1866), Alexandru Ioan Cuza a realizat o seamă de reforme care au dus la consolidarea României moderne și la progresul ei în toate domeniile. Între acestea menționăm: secularizarea averilor mănăstirești și împroprietărirea țăranilor clăcași, obligativitatea și gratuitatea învățămîntului primar, înființarea Universităților din Iași și București și a numeroase alte așezăminte culturale, reforme în armată, justiție, administrație, finanțe etc. Pentru toate acestea, Alexandru Ioan Cuza este considerat unul din „ctitorii” României moderne.

Nu putem încheia aceste rînduri, fără să arătăm că slujitorii Bisericii Ortodoxe Românești au fost printre cei mai entuziaști sprijinitori ai unirii. Din comitetele unioniste centrale și locale făceau parte mulți arhierii, călugări și preoți de mir; mitropolii Sofronie al Moldovei și Nifon al Țării Românești au fost președinți ai Divanurilor Ad-Hoc și ai Adunărilor electivă care au proclamat pe Alexandru Cuza ca domn; toți episcopii eparhioți, cîte doi reprezentanți ai mănăstirilor și cîte un preot de mir din fiecare eparhie au fost aleși deputați în Divanurile Ad-Hoc, cîrînd unirea celor două Principate. Între ei s-au remarcat episcopii Calinic cel Sfînt și Filotei de la Buzău, arhierul Filaret Scriban de la Iași, arhimandriții Neofit Scriban de la Iași și Melchisedec Ștefănescu de la Huși, preotul Dimitrie Matcaș din Roman, apoi protopopul Gheorghe Dimitriu din Tecuci, arhimandrițul Iosafat Snagoveanu de la Paris și mulți alții.

Actul de la 24 ianuarie 1859 — care stă la temelia statului unitar român și care a deschis calea unor profunde transformări de ordin politic, economic, social și bisericesc, — reprezenta însă numai prima etapă a unui proces istoric care trebuia desăvîrșit. La mai puțin de două decenii, în 1877, s-a proclamat și s-a recunoscut apoi pe plan extern independența României, iar în vara anului 1878 a avut loc unirea la țara noastră a străvechiului pămînt românesc dintre Dunăre și Mare — Dobrogea. Iar peste patru decenii, la 1 Decembrie 1918, s-a proclamat la Alba Iulia, unirea pe veci a Transilvaniei cu România.

Toate aceste momente au prefațat evenimentul de la 23 August 1944, cînd România a scuturat dominația fascistă și a pornit pe calea unei vieți noi, în deplină libertate și unitate.

La împlinirea a 125 de ani de la Unirea Principatelor și a 65 de ani de la „Unirea cea mare”, aducem prin os din binemerită recunoștință vrednicilor noștri înaintași, prin luptă și jertfa căroră s-au înfăptuit aceste două acte memorabile din „cartea de aur” a istoriei noastre. Și cel mai frumos omagiu ce li se poate aduce nu poate fi decît acela de a le urma pilda luminoasă de muncă și de dăruire pentru interesele superioare ale Patriei și ale poporului din care facem parte.

Alexandru I. Cuza...

(Continuare din pag. 1)

foarte multe moșii, erau proprietatea unor instituții străine, domnitorul prin două mari acte de curaj, va proceda la secularizarea averilor mănăstirești și apoi și la împroprietărirea țăranilor.

Prin secularizare, statul român intra în posesia unei imense suprafețe agricole și care aveau să fie de-acum înainte folosite pentru progresul economic al țării și nu al unor interese străine.

Se punea capăt totodată trecerii peste graniță unor imense bunuri materiale în detrimentul economiei naționale. La puțin timp după secularizare, adică în anul 1864 domnitorul Alexandru I. Cuza făcea și împroprietărirea țăranilor, măsură aprobată de aproximativ 700.000 de voturi, față de numai 1037, împotriva. Astfel, împroprietărirea devenea o realitate și actual în sine a constituit cel mai însemnat eveniment al României moderne, deoarece fără ea nu s-ar fi putut concepe mersul înainte al țării noastre.

Intr-adevăr, împroprietărirea țăranilor a constituit nu numai un act de dreptate socială ci și

un act de înaltă conștiință politică, deoarece prin secularizarea averilor mănăstirești și apoi prin împroprietărirea țăranilor, aveau să se realizeze măcar în parte o serie întreagă de probleme care frămîntaseră societatea românească în prima jumătate a sec. al XIX-lea.

Domnitorul Alexandru I. Cuza prin aceste două acte a cîștigat pentru veșnicie inima poporului român, deoarece mai ales prin împroprietărirea țăranimea se elibera de servituțile de sute de ani suportate din partea moșierimii.

De acum era stăpînit pe propriul său destin, privea cu alți ochi viitorul său, iar domnitorul Alexandru I. Cuza devenise pentru ea un adevărat părinte. Și nu s-au sfiit țăranii să-și manifeste sentimentele lor de recunoștință, atunci cînd domnitorul umbra prin țară, după împroprietărirea, adresîndu-i astfel de cuvinte: „Înălțate doamne, ne-ai făcut dreptate, ai rupt în sfîrșit zăpădăclăvirea... și ne-ai dăruit liniștea, fericirea și speranța în viitor”.

Nici după detronarea și pleca-

rea sa în pribegie în februarie 1866 țăranii nu l-au uitat. Ba dimpotrivă au protestat contra detronării făcîndă fără știința și voința lor.

O adevărată revoltă a cuprins țara, care nu voia să recunoască alt domn decît pe Cuza. Pînă și foamea cruntă ce a bîntuit țărele române, în 1866, o socoteau o pedeapsă a lui Dumnezeu pentru detronarea nedreaptă a domnitorului atît de drag inimii țării întregi.

Și preoții au fost în acele luni de protest alături de popor. În plus își vor manifesta ostilitatea față de detronarea domnitorului Cuza, pomenindu-l pe el și familia lui la slujbele religioase, în ciuda dispozițiilor primite și a faptului că se expuneau la aspre pedepse.

Iată, starea de spirit ce a domnit în popor după detronarea lui Alexandru I. Cuza ca o mărturie că acest domnitor cîștigase definitiv inima poporului român.

Acum, după 125 ani de la actual Unirii, legat de marea personalitate a acestui domnitor, se cuvine să-i aducem și noi omagiu nostru plin de recunoștință, ca unuia care ne-a fost adevărat părinte și devotat slujitor al idealului de unitate al poporului român.

„Eu lumină am venit în lume“

Se știe că fără lumina și căldura Soarelui viața noastră trupească, viața plantelor și animalelor, viața sub toate formele ei de pe planeta noastră ar fi cu neputință.

Oamenii și-au dat seama de la începutul începuturilor de acest lucru, de aceea Soarele era adorat ca zeu în multe din credințele păgâne de altădată.

Având în vedere binefacerile pe care Soarele le are pentru viața noastră pămîntescă, mulți dintre gânditorii și poeții creștini au comparat întruparea Fiului lui Dumnezeu, și bogăția de daruri aduse de El oamenilor, cu binefacerile luminii și căldurii Soarelui.

În troparul Crăciunului de pildă acest lucru apare de trei ori: cînd zicem „răsărit-a lumii lumina cunoștinței”, cînd magii s-au închinat ca la „Soarele dreptății”, cunoscîndu-l, ei, magii, și noi toți pe Iisus — Domnul nostru ca „Răsăritul cel de sus”.

Așa se face că Sf. Apostol și Evanghelist Matei, vorbind despre începutul propovăduirii Mîntuitorului în părțile Galileii, spune că „poporul care ședea în întuneric a văzut lumină mare și celor ce ședea în lătra și în umbra morții le-a răsărit lumina” (Matei 4, 16).

Sf. Apostol Pavel va spune și el mai târziu că în El, în Iisus Hristos, „sînt ascunse toate visteriile înțelepciunii și ale cunoștinței” (Col. 2, 3) sau ale cunoașterii, că taina întrupării Sale ascunde „o bogăție de slavă pentru neamuri” (Col. 1, 26—27) pentru toate popoarele, din această bogăție de lumină, de cunoaștere, de înțelegere corectă a rostului nostru în această lume, din această bogăție de forțe spirituale întremătoare, împintitoare spre bine noi toți avînd posibilitatea să luăm „dar peste dar” (Ioan 1, 16).

Într-adevăr, așa cum zorile și apoi răsăritul Soarelui destramă țesătura nopții, pinzele întunericului, oricît de groase ar fi ele, la fel întruparea Fiului lui Dumnezeu, a Mîntuitorului nostru Iisus Hristos a înlăturat bezna necunoașterii Ziditorului a toate, a lui Dumnezeu, Tatăl nostru cesc descoperindu-ni-se direct, taină adîncă pe care numai dragostea Sa nemărginită pentru noi o poate explica.

Prin Nașterea Mîntuitorului, Dumnezeu-Creatorul nostru își deschide brațele Sale părintești spre făptura Sa cea mai aleasă, „această plămădire minunată” — cum i-a zis Shakespeare, care este omul, pe care-l rezidește, îl naște din nou, îl înnoiește, zmulgîndu-l de pe cărările amăgitoare pe care păcatul, întunecîndu-i mintea, l-a purtat.

Cu adevărat, începînd cu Nașterea Sa minunată — cînd mesajul divin al păcii a fost răspîndit de corul îngeresc în cele patru laturi ale Pămîntului, căruia astăzi mai mult ca oricînd se cuvine să-i dăm ascultare — în persoana Mîntuitorului Iisus Hristos, în tot ce vine de la El este lumină, El însuși spunîndu-ne-o de altfel: „Eu am venit ca lumină în lume, ca tot cel ce crede în mine să nu rămînă în întuneric” (Ioan 12, 46), adică în afara adevărului asupra acestei vieții descoperit de Însuși Autorul a tot ce se vede și nu se vede.

Lumină este viața Sa „nevădită de păcat” din timpul petrecerii Sale pe pămînt, lumină sînt faptele Sale de ajutorare a celor căzuți, a celor apăsați de poveri care nu le revin în chip firesc, lumină este mai ales învățătura Sa, această fîntînă miraculoasă, plină de „apă vie”, din care cel ce bea nu mai însetează, acest izvor nesecat, a această hrană vrăjită, din care

(Continuare în pag. a 4-a)

Arhid. Gh. Papuc

100 de ani de la nașterea profesorului Nicolae Cartoian

Modest, dar luminos, cum i-a fost destinul, așa a trecut prin viață acest „savant eminent”, cum l-a caracterizat George Călinescu. Numele lui va rămîne legat de pururi de studierea manuscriselor și a altor monumente, scrise și nescrise, ale vechii noastre literaturi. Și se poate spune că datorită cercetărilor lui aceste „prețioase documente culturale”, cum le-a numit el, aduc o mărturie în plus despre originalitatea și maturitatea creațiilor spirituale ale poporului român. În același timp, ca puținii alții, profesorul Nicolae Cartoian a introdus o metodă și a creat o școală de un înalt nivel științific, de pe urma căreia s-au adus fundamentale precizări privitoare la valoarea culturii noastre populare, care nu poate fi deplin înțeleasă decît pe baza studiilor comparatiste, așa cum le-a schițat și demonstrat el.

Originar din Călugărenii lui Mihai Viteazul, dintr-o familie în care a putut gusta încă din copilărie frumusețea graiului din vechile noastre manuscrise, N. Cartoian a avut norocul să înțelească la liceul „Sf. Sava” din București pe profesorul ardelean Ion Bianu, cunoscutul editor de mai târziu al cataloagelor de manuscrise ale Academiei Române, care-l va atrage și mai mult în cei patru ani de studii universitare, spre această „lume fermecătoare”, dar plină de taine, care sînt vechile noastre manuscrise pline de texte populare. Pentru studiul lor se cere muncă metodică și osîrduitoare, plină de devotament și de patriotism luminat. Și N. Cartoian le-a avut pe toate. A început-o modest, ca funcționar la secția de manuscrise în Biblioteca Academiei Române pentru că așa cum va spune-o el însuși mai târziu, adevărata cale pentru punerea lor în valoare nu poate fi alta decît aceea a studierii lor în comparație cu originalele și variantele lor atît sud-slave și neo-grecești, cu care poporul nostru a stat în contact nemijlocit de-a lungul veacurilor, cît și cu împrumuturile și preluările făcute după prototipuri din vechile culturi orientale, ori ale evului mediu occidental. Un prim început de acest fel îl făcuse la noi, încă în 1883, M. Gaster. Iată cum se exprimă în această privință N. Cartoian: „Eminescu, cu geniala lui intuiție, în căutarea formelor de „limbă veche și înțeleaptă”, a simțit că mai ales în aceste texte de literatură populară trebuie căutată limba noastră literară. Din cele 61 de manuscrise pe care d-l Gaster le-a avut la îndemînă cînd a început, în 1883, studiul său de sinteză despre literatura populară română, citeva din cele mai interesante fuseseră înainte în colecția lui M. Eminescu. M. Gaster adăugă: „Cînd îi plăcea vreo frază din aceste manuscrise Eminescu zicea: „ia mai, citește odată că tare îmi place!” Și din cînd în cînd lua cite o fițuică de pe masă și copia sau o frază sau un cuvînt ... și nu am nici o îndoială că frumusețea limbii sale se datorește citirii textelor vechi, pe care se vede că el le citea odinioară.”

Mînat de această dragoste pentru graiul vechi românesc N. Cartoian a avut șansa să fie trimis pentru doi ani (1912—1914) la studii de specialitate în Berlin. Însușindu-și o metodă superioară de cercetare, el aduna temeinic și cu migală, în vremurile grele

ale primului război mondial, datele necesare lucrărilor sale de viitor. A muncit modest vreme de 17 ani, funcționînd ca profesor de limba română la liceul din Giurgiu, dar în 1920, cînd și-a susținut teza de doctorat cu titlul „Alexandria în literatura românească. Noi contribuții” a fost o adevărată revelație. El dovedea că această istorie romanțată a lui Alexandru Macedon fusese versificată după modele bizantine încă în sec. XII de „Fruverii”, sau cîntăreții de curte francezi iar peste un veac va fi cunoscută deja în Croația. În situația aceasta nu ne mai mirăm că pînă și un mitropolit moldovean (Grigorie) cerea în 1562 să se traducă și în limba română, iar la 1620 ea era copiată (în manuscrisul nr. 3821) de cunoscutul „popa Ion Romănu din Sînpetru Hunedoarei, care putea adăuga sfîtos: „mă ostenii cît putui și o scris să cetească și să socotească bine ce este împărăție ceștii lumii deșarte și mingănoasă. Dar Cartoian nu se mulțumește să urmărească numai modul cum s-a răspîndit la noi această vreme de peste 300 de ani (în două variante), ci și în ce măsură tema lucrării s-a contaminat cu credințele noastre populare, încît mulți pictori populari au imitat în icoanele lor unele scene din Alexandria, iar preoții anonimi evocau în orații de nuntă, în colinde, în basme sau în alte ramuri ale folclorului românesc o serie întregă de amănunte din lectura atît de căutată a acestei cărți. Pentru fiecare din cele peste 80 de astfel de cărți, pe care le-a scris în neîntrecutele lui volume „Cărțile populare în literatura română” (2 volume), după ce urmărește originea lor și modul cum s-au răspîndit și cum s-au reflectat ele în cultura poporului român, N. Cartoian prezintă pentru fiecare bogate informații bibliografice, arătînd în primul rînd exemplarele tipărite sau manuscrise în care se păstrează fiecare „carte”, apoi textele slave ori grecești, sau din alte literaturi, după care s-a făcut traducerea, iar la urmă studiile principale din cele mai cunoscute, române ori străine, în legătură cu fiecare scriere.

Pentru cine urmărește atent textul acestor studii scoase în 1974 în ediția a II-a de către „Editura Enciclopedică”, acela va putea face aceeași constatare, fie că e vorba de cărți populare cu conținut religios, fie de conținut profan. Prototipurile lor sînt urmările de N. Cartoian pînă la sursele vechi ale orientului antic („Sindipa”, „Fiziologul”, „Halima”), la cel grecesc-bizantin („Aetiopicele”, „Esopia”, „Erminile de pictură”), ca și în cele medievale și chiar moderne ale romanilor cavaleriști apuseni („Floarea darurilor”, „romanul Troiei”, al lui „Imberie și Margaron”, „Erotricitul”, „Filerat și Aretusa”, „Bertoldo” etc.). Rămii uimit cînd constată că deși românii n-au avut universități vechi ca popoarele din Apus, multe din aceste „cărți populare”, circula la noi, într-o limbă vie și unitară, mai neaoșă și mai unitară decît a celorlalte popoare europene și aceasta încă din sec. XVI și XVII atît în Țara Românească și Moldova, cît și în Transilvania, aflată pe atunci sub conducere străină. Cînd recitești, de pildă, limba textelor mähăcene copiate de popa Grigorie

din Mähaci în „vremea de mărire a lui Mihai Vodă” atunci te convîngi odată în plus că unitatea națională realizată de marele voievod la 1600 n-a fost ceva întimplător căci, iată, pe lângă altarul și strana Bisericii, chiar și aceste modeste „cărți populare” contribuieră la menținerea limbii românești unitare. Aproape toate texte religioase mähăcene (cuprinse în manuscrisul 4609 al Academiei) s-au răsfrînt încă în veacurile XVI—XVII în credințele și în creațiile spirituale ale poporului român, cum sînt colindele și pictura bisericilor sau mănăstirilor din toate cele trei principate românești. Așa e cazul cu „versul lui Adam”, cu „Apocalipsa Sf. Pavel”, „Călătoria Maicii Domnului la iad”, „Epistola Domnului”, cu „Vămile Văzduhului” din care atît în folclor, cît și în zugrăvirile bisericesti, ca și mai târziu, în icoanele pe sticlă, s-au strecurat o gamă întreagă de amănunte privind modul în care și-a închipuit poporul pedepsirea păcătoșilor. Și aici trebuie să subliniem constatarea hotărîtoare făcută de N. Cartoian atunci cînd, spre deosebire de Hașdeu și de majoritatea cercetătorilor români, pînă la N. Iorga, dovedea odată pentru totdeauna că rolul jucat de erezia bogomililor în cultura și literatura noastră veche s-a redus doar la așa-numitul motiv al „zapisului lui Adam”, un fel de „contract” între Adam și diavol, pe cînd în toate celelalte cazuri avem de-a face cu izvoare biblice apocriefe.

Se știe apoi că din anul școlar 1928/29, prin pensionarea lui Ion Bianu, catedra de Istoria literaturii române vechi de la Universitatea din București a fost ocupată pentru 14 ani de N. Cartoian. În 1941 el va fi ales membru activ al Academiei Române după ce încă dinainte fusese ales în posturi similare și de către alte instituții culturale din străinătate. Din păcate în 1944 el s-a stîms din viață mult prea devreme. Dar cu toate că viața lui nu a fost prea îndelungată și cu toate că numărul operelor sale n-a fost prea numeros, totuși N. Cartoian rămîne un neuitat întemeietor de școală, care a creat o tradiție, pregătind ca nici un alt cercetător din această specialitate, o serie de cercetători devotați în acest domeniu. În afară de „Albumul de paleografie românească” (apărut în 3 ediții) și de îndrumările date la Școala Superioară de Arhivistică și de Paleografie, profesorul N. Cartoian a întemeiat și supravegheat cea mai serioasă revistă „Cercetări literare” în care colaboratorii lui puneau în practică, după cea mai pretențioasă informație bibliografică, tot ce s-a realizat pe atunci mai de seamă în țara noastră în legătură cu istoria literaturii române vechi.

Paralel el a condus și colecțiile „Texte de literatură veche românească” și „Clasicii români comentați”, în care au văzut lumina zilei opt volume de cronici și alte scrieri similare rămase clasice pînă azi. Nu trebuie să uităm că în cei 14 ani de activitate de la catedră el a redactat în alte 14 volume tot atîtea cursuri universitare după teme și epoci speciale legate de catedra la care muncia. Cele trei volume de „Istoria literaturii române vechi” (1941—1945) sînt numai o schiță după acele cursuri, dar ele au rămas totuși între cele mai bune pînă azi.

S-au împlinit 100 de ani de la moartea acestui dascăl cu duh de apostol. În vremile noastre, cînd au venit și legi care cer și asigură protejarea, dar și punerea în lumină a patrimoniului cultural, evocarea unui astfel de magistrul trebuie să fie un îndemn cu valoare de legămînt, după cum mărturisea el atunci cînd zicea: „În manuscrisele cu fețele mîncate de cariu, îngălbenite de timp și pătate de picăturile de lumină ale atîtor cititori de pe vremuri, palpita încă ceva din sufletul veacurilor trecute.” Ținta noastră este să știm lega trecutul cu prezentul și să deslușim ce mai trăiește din vechea literatură în sufletul popular de azi.”

Pr. prof. T. Bodogae

Ioan Popazu...

(Continuare din pag. a 2-a)

activînd cu energie pentru prosperitatea obștii românești.

Distînsul protopop va reorganiza școala de la biserica „Sf. Nicolae” (prima școală românească), angajîndu-i profesori pricepuți ca: diaconul Iosif Barac, Nicolae Preda sau parohul Ioan Petric, încît această școală va deveni „deopotrivă cu școlile normale de stat, iar absolvenții ei primiți în gimnaziile din țară fără nici o piedică”.

Dorința cea mare a lui Popazu, privind învățămîntul, era ca prin conlucrarea frățească a bisericilor „Sf. Nicolae” din Șchei și a bisericii „Sf. Adormire” din Cetate să se înființeze un gimnaziu „confesional și național” pentru tinerimea brașoveană. Reprezentanții celor două biserici, în adunarea din 19 noiembrie 1844, acceptă această inițiativă a protopopului Popazu „să ridicăm o clădire școlară comună, care să adăpostească într-însa atît pe copiii d-voastră cît și pe ai marelui popor din Șchei”, inițiativă care însă va fi finalizată abia în 1850, cînd planul inaugurării gimnaziului (în tocmă de Ioan Popazu, George Barițiu, Iacob Mureșan, Iosif Barac etc.) a fost primit și acceptat cu bucurie de mitropolitul

Andrei Șaguna care va sprijini material și moral acest așezămînt ce-i poartă numele și astăzi.

Un rol deosebit îl va avea protopopul Ioan Popazu în timpul revoluției pașoptiste, cînd, ca reprezentant al obștii din Șchei, a făcut numeroase drumuri la Viena pentru emanciparea românilor.

La marea Adunare Națională de la Blaj, din 3/15 mai 1848, Ioan Popazu a fost ales secretar, desfășurînd o muncă laborioasă în acest sens.

Ca o încununare a deosebitei sale activități pe tărîm duhovnicesc dar și din punct de vedere cultural-organizatoric, protopopul brașovean Ioan Popazu va fi numit episcop de Caransebeș, unde, din numeroasele binefaceri pe care le va realiza, amintim doar înființarea unui institut teologic și a unui pedagogic.

Rodnica viață a celui ce a slujit cu credință altarul Bisericii noastre, fiind totodată și ctitorul a numeroase institutiv de învățămînt din Brașov și din țară, se va stînge în anul 1889, la Caransebeș, lăsînd un nume de cinste, strîns legat de progresul culturii naționale și oricît de departe de orașul natal i-ar fi locul de odihnă, sufletul lui Popazu va rămîne veșnic viu în inimile celor de la poalele Timpei.

La Arnota, la Putna

Cunosc o candelă nestînsă
Deasupra unor vechi morminte,
De mina Țării este aprînsă
Căci moaștele de-acolo sînt preasfinte.

Aici ingenunchem întotdeauna
Rugîndu-ne pentru Patrie, străbuna,
la Arnota, la Putna.

Aici se odihnesc neodihniții
Voievozi cu nume fără moarte,
Ce s-au înscris în cartea vieții
În veacuri de urgie întunecate.

Pe fruntea lor a strălucit coroana
Iar anii ce-au trecut le-au aurit icoana
la Arnota, la Putna.

În mănăstiri bat clopote înfiorate,
Și în tăcerea ce cade peste munți
Se-aud cum în văzduh aleargă șoaapte

Și se apleacă brazil în codrii cei cărunți.
Căci fermecată legenda-și țese haina
Iar neamului îi povestește taina
la Arnota, la Putna.

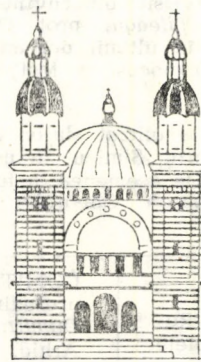
Mărire vouă, bărbați cu suflet de roman,
Ștefan cel Sfînt și Basarab cel Harnic,
Voi ce-ați slujit poporului stăpîn
Cu brațul și inima ce-ardea năvalnic.

Și-ați stăvilit la Dunăre furtuna
Pe albe frunți primind apoi cununa
la Arnota, la Putna.

Ei moartea n-o cunosc nicînd,
Și apăsă le auzim prin vremuri pașii,
Noi trecem doar cu ei trăind
Aici, mereu cu toți urmașii.

Iar Țara freamătă cîntînd pe struna
Timpului de ieri, de azi, dintotdeauna,
la Putna, la Arnota,
la Arnota, la Putna.

Preot Mihai Crăciunescu

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

SIBIU

După ce în 27 octombrie 1983 a fost prezentat de I.P.S. Mitropolit Antonie preoții noștri din protopopiatul Mediașului, Duminică, 13 noiembrie 1983, a avut loc instalarea ca paroh a noului protopop al Mediașului, P.C. pr. Ioan Găban, fiu al acestor meaeaguri.

Din încredințarea I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, instalarea s-a făcut de către P.S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul, însoțit de la Sibiu de P.C. rector C. Voicu și P.C. consilierii M. Sămărghitan și D. Dan.

Au fost de față C. pr. romano-catolic Balint Albert și d-nii pastori Paulini Mihai, evanghelic și Szegő Andrei, reformat.

În cadrul Sf. Liturghii, C. diacon N. Runcan a fost hirotonit preot pentru parohia Hăghig, prot. Sf. Gheorghe, iar teologul I. Bunea a fost hirotonit diacon.

Au vorbit P.C. cons. M. Sămărghitan, reprezentanții celorlalte culte mai sus arătate, P.C. pr. P. Boeriu, fostul protopop al Mediașului, P.C. prot. I. Găban și P.S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul. Tot cu acest prilej a fost instalat și C. pr. D. Cărăbaș, transferat în Mediaș de la parohia Dirlos.

După ce i s-au făcut reparații capitale, biserica cu hramul Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril din parohia Tirnava, prot. Mediaș, a fost îmbrăcată cu haina nouă a picturii.

În urma acestor lucrări, Duminică, 4 decembrie 1983, I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului a săvârșit sfințirea acestei biserici, de la Sibiu fiind însoțit de P.C. cons. M. Sămărghitan și P.C. secretar eparhial I. Galea.

Răspunsurile au fost date de un cor restrâns al studenților teologi, precum și de obștea credincioșilor.

La sfârșitul Sf. Liturghii, a vorbit C. preot Ioan Bucurenciu, parohul local, care a fost distins și hirotesit „sachelar”, d-l pastor al Bisericii Evanghelice Litsch Werner. Un bogat cuvânt de învățătură a rostit apoi I.P.S. Mitropolit Antonie.

Așezată pe soseaua Sibiu—Făgăraș, parohia Oltet, prot. Făgăraș păstrează urmele unei biserici vechi, cu pictură bizantină, actuala biserică cu hramul Sf. Nicolae fiind zidită în anul 1878. Acestea i s-au făcut reparații diverse, iar în ultimii trei ani, prin grija C. pr. I. Malanca și a credincioșilor, a fost îmbrăcată într-o frumoasă haină picturală.

Marti, 6 decembrie 1983, praznicul Sf. Nicolae, biserica a fost sfințită de I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, însoțit de la Sibiu de P.C. cons. Gh. Papuc și P.C. secretar eparhial I. Galea.

Răspunsurile au fost date de un cor restrâns al studenților teologi de la Sibiu, din soborul slujitor făcând parte și P.Cuv. arhim. V. Tohăneanu, starețul Mănăstirii Brîncoveanu.

S-a rostit ectenie specială pentru ctitori și preoții slujitori ai acestei biserici, adormiți întru Domnul.

La sfârșitul Sf. Liturghii au vorbit P.C. pr. R. Zaharia (Făgăraș), P.C. pr. I. Malanca, parohul local, cuvânt de învățătură rostind apoi I.P.S. Mitropolit Antonie.

Pentru hărnicia și râvna sa pastorală, C. pr. I. Malanca a fost distins și hirotesit „iconom stavrofor”, acte de apreciere primind Consiliul și Comitetul parohial, precum și o seamă de credincioși.

CLUJ

Vineri, 14 octombrie 1983, sărbătoarea Cuvioasei Paraschiva, înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Teofil Herineanu a săvârșit resfințirea bisericii din parohia Vălenii Șomcutei, prot. Lăpuș, care a fost reparată în exterior, curățată pictura, înzestrată cu veșminte și obiecte noi prin jertfelnicia credincioșilor și purtarea de grijă a vrednicului preot-paroh Vasile Silaghi, care a fost distins cu rangul de „iconom” cu dreptul de a purta brâu roșu.

În cadrul Sf. Liturghii diaconul Fărcaș Dumitru (licențiat în Teologie) a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Negreni, prot. Huedin, jud. Cluj.

La sfârșitul Sf. Liturghii I.P.S. Sa a rostit un bogat cuvânt de învățătură.

Duminică, 23 octombrie 1983, Prea Sfințitul Episcop-vicar Iustinian Maramureșanul, a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în parohia Dincu, prot. Huedin, păstorită cu vrednicie de preotul paroh Giurgiu Eugen.

În cadrul Sf. Liturghii tinărul Vasile Ioaneș a fost hirotonit întru diacon.

La sfârșitul Sf. Liturghii, P.S. Sa a rostit un frumos cuvânt de învățătură.

ALBA IULIA

Duminică, 2 oct. 1983, P.S. Episcop Emilian înconjurat de un sobor de preoți a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în parohia Deda-Bistra, prot. Reghin, județul Mureș. La sfârșitul Sf. Liturghii P.S. Sa a rostit un cuvânt de învățătură.

În perioada 17—21 oct. la Centrul Eparhial din Alba Iulia, prin purtarea de grijă a P.S. Episcop Emilian a avut loc a patra serie de cursuri misionare cu un grup de 40 de preoți din cele opt protopopiate ale Eparhiei. Aceste cursuri au fost prezidate de P.S. Episcop Emilian și P.C. Consilierii de la Centrul Eparhial, iar prelegerile și seminariile au fost susținute de P.C. Profesori de la Institutul Teologic din Sibiu.

ORADEA

Duminică, 2 octombrie 1983, P.S. Episcop Vasile a săvârșit binecuvântarea bisericii din parohia Tileagd, prot. Oradea, în urma pictării ei, în ultimii doi ani. Preotul-paroh Dumitru Domocoș, a fost distins cu rangul de iconom-stavrofor.

Duminică, 9 octombrie 1983, P.S. Sa a oficiat slujba de binecuvântare a bisericii din parohia Bădăcin, prot. Șimleu, în urma lucrărilor de reparații capitale, în ultimii ani. De asemenea, a fost binecuvântată și noua casă parohială. Preotul-paroh Gheorghe Țurcaș a fost distins cu rangul de iconom.

„Eu lumină am venit în lume”

(Continuare din pag. a 3-a)

dacă apucăm să gustăm nu mai putem trăi fără ea.

Învățătura Sa ne împacă launtric și între noi, ne ridică din patimi și alte întinări în care alunecăm adesea, ne adună de pe căi greșite, ne dă înbold spre bine, ne înseninează, ne dă sens vieții. „Aceasta să știți, o iubitori de Hristos creștini — spunea întocmai ca un vlădică înțeleptul voievod muntean Neagoș Basarab — că eu n-am putut afla *raii mai bun și mai dulce* decât în fața Domnului nostru Iisus Hristos”, ori cum arăta marele Goethe la timpul său: „Mă plec înaintea Lui (a lui Iisus Hristos — Domnul nostru), ca în fața revelației divine, al celui mai înalt principiu al moralității”, sau cum scria cunoscutul romancier englez Ch. Dickens, adresându-se fiului său mai tânăr: „Îți pun între cărți un Nou Testament...”, pentru că acesta este cea mai bună carte pe care a avut-o și o va avea lumea, pentru că îți dă cele mai bune reguli după care se poate conduce o ființă omească, care încearcă să fie sinceră și conștientă de datorita sa”.

Lumină puternică, negrăită lumină a aruncat și răspunde mereu în lume atunci când ne-a învățat pentru prima dată și ne amintește permanent că noi toți, fiii Pământului, sîntem frați întreolaltă, că nu există rasă superioară și rasă inferioară, că toți sîntem alcătuiți din aceeași plămădă, că toți avem aceeași demnitate, că toți am fost zidiți spre viață, spre bucurie aici și în veșnicie, că toți sîntem „împreună lucrători” cu Ziditorul a toate pentru înfrumusețarea planetei noastre, a vieții în general, toți sîntem chemați a administra — în dragoste, în bunătate și pace, spre binele tuturor — bunurile acestui pământ, toți oamenii, toate popoarele, toate generațiile fiind îndreptățite la bucuriile vieții, proporțional, desigur, cu efortul, cu priceperea și râvna pe care fiecare ins, fiecare popor o depune în împlinirea chemării pe care o avem în lume.

„Omul înțelept veghează pașii săi” — citim la Pilde 14, 5. Datorită nesăbuitei curse a înarmărilor, omenirea se află astăzi la cea mai critică răscruce din istoria sa, ceea ce o cheamă să-și vegheze cu adevărat pașii și să ia aminte la lumina generatoare de viațuire nobilă, de pace și înfrățire, de cinste și generozitate, pe care le revarsă în chip tainic Întruparea Fiului lui Dumnezeu.

Ajunși la 95 de ani, Cella Delavrancea, fiica scriitorului Barbu Delavrancea, a fost întrebată care este secretul acestei impresionante vitalități, la care ea a răspuns: „Nu știu dacă este vreun secret. Știu numai atât că în fiecare zi m-am gândit la ceva frumos. Am iubit oamenii și m-am străduit neîncetat către perfecțiunea morală care înseamnă conștiința ce-l înalță pe om deasupra animalelor, frîna care îl oprește de la abateri înșoșitoare, dragostea de țară și bunătatea, mama cea mai bună împotriva invidiei, orgoliului și zgîrceniei, trei serpi care, scăpați din cutia Pandorei, au nenorocit omenirea”.

Acum când se cheltuiește peste un milion de dolari pe minut pentru făurirea de arme, de mijloace de ucidere, când cu prețul unui submarin se pot construi 450.000 de locuințe, a sosit momentul să ne „deschidem ochii și să ne întorcem de la întuneric la lumină” (F. Ap. 26, 18), a sosit momentul să nu mai fim „nedrepți și lacomi în treburile noastre” cu semenii (I Tes. 4, 6) și să prisosim în „dragostea unuia către altul și către toți” (I Tes. 3, 12),

Semnalăm... Semnalăm...

● CREDINȚA, ziarul Arhiepiscopiei noastre misionare din S.U.A. și Canada scrie în nr. din septembrie—octombrie 1983 despre vizita delegației Bisericii Ortodoxe Române de la Vancouver, la unele comunități ortodoxe românești din S.U.A. și Canada. Vizitele au fost marile bucurii ale membrilor delegației, în vizita lor peste ocean.

● Printre lucrările premiate în anul 1983 de către Academia Republicii Socialiste România, Secția de științe filologice, literatură și arte, premiul Ciprian Porumbescu a fost acordat lucrării FILOTHEI SIN AGAI JIPEI. PSALTICIA RUMĂNEASCĂ, I, CATAVASIER. Autorul, Dr. Sebastian Barbu-Bucur și-a început educația muzicală în mănăstire și în seminar, apoi și-a continuat-o la Institutul Teologic din București, la Conservatorul din București și și-a încoronat-o printr-un doctorat în specialitate la Cluj-Napoca. Și lucrarea și autorul merită mai mult decât felicitări.

● Revista „Veliko Tarnovo” din Bulgaria dedică o pagină întreagă lui Dan Zamfirescu și studiilor lui asupra dezvoltării culturii bulgare de la patriarhul Eftimie, pînă la Paisie din Hilandar. În privința aceasta avem o tradiție pe care nu e rău s-o continuăm: Cantemir a făcut istoria imperiului otoman, Iorga pe a turcilor și albanezilor... Dan Zamfirescu face dovada că știe foarte multe lucruri despre cultura bulgară... (vezi „România literară”, XVII, 2, 1984, p. 24).

● Reținem dintr-o „Judecată de apoi a poezilor” a lui Eugen Barbu din Săptămîna (nr. 2, 1984, p. 2): „Poezii adevărate nu ies în pijama la sărbătoarea poeziei”. Deplînge, pe bună dreptate, ielul cum poetul Brumaru scrie despre Nichita Stănescu!

● Arhip Cibotaru, poet din R.S.S. Moldovenească, publică un ciclu de poezii frumoase (vezi Copacul, Cum știm femeile, ... în Luceafărul (1, 1984, p. 8), Revista „Săptămîna” semnalează evenimentul „pe scurt” (nr. 2, 1984, p. 2): „După Grigore Vieru și Liviu Damian, un alt poet din același spațiu de suflet al limbii române își află — firesc — locul în paginile revistei „Luceafărul”: e vorba de Arhip Cibotaru. Luceafărul să-și țină obiceiul!

● Un interviu cu Anton Dumitriu e ca o intrare într-un atelier al gândului organizat, o întoarcere pe viu, în spațiul și timpul culturii de acum o jumătate de veac, și o judecată a viitorului prin criterii care nu sînt la îndemîna oricui. Un astfel de interviu publică (de la un număr la altul) Revista de istorie și teorie literară (anul XXXI, 4, 1983, p. 73—77). Evocă obscurantismul proletcultist, filozofia lui Blaga, în care „apar intuiții excepționale, care pot fi privite ca momente de vîrî ale gândirii românești”, pe Mihai Eminescu, „care face el singur cît o cultură”, prietenia cu Mihai Sadoveanu care n-a scris nimic ce n-a cunoscut direct, și alte nume ca Al. Mirosescu, Sandu Tudor care în vremea lor au strălucit dar peste care se așterne uitarea. Anton Dumitriu, desigur cel mai mare logician al nostru în viață, ca la o a doua tinerețe, are și proiecte: realizarea unui vis al tinereții celei dintîi: Tratatul logico-metafizic.

O paralelă sau o replică la Wittgenstein?

● Aceeași revistă de sub direcția D. Zoe Dumitrescu-Buşulenga, continuă publicare în foileton a tezei de doctorat a lui Mircea Eliade (p. 137—144).

● Revista de filozofie (XXX, 6, 1983) publică Cugetări, maxime, Aforisme din PANCIATANTRA SAU DESPRE ÎNTELEPCIUNEA ÎN PURTARE, în traducerea lui Th. Simenschy. Iată una din cugetări: „Zei nu păzesc cu blta, ca ciobanii. Pe acela căruia îi voiesc binele, ci îl înzestrează cu minte. Zeii nu omoară cu paloșul, minioși ca niște dușmani. Cui vor să-i facă rău, îi iau mințile.”

● Și Sfințul Pavel al nostru are o cugetare asemănătoare. Alta din PANCIATANTRA: „Ascultați chintesența virtuții și după ce veți auzi, meditați asupra ei: omul să nu facă altora ceea ce-i rău pentru el.”

● Iisus Hristos a enunțat legea de aur a comportării în termeni aproape asemănători: „Ce vreți să vă faceți vouă oamenii, aceea faceți-le și voi lor” (Matei 7, 12).

● Înțelepciunea e aceeași la toate popoarele, și în toate timpurile. Unele precepte se aseamănă, fără să fie copiate de către unii după alții. Avînd în ele substanța eternă a adevărului, ele sînt descoperite simultan și independent de către cei dăruți cu darul gândirii corecte și a inspirației dumnezeiești.

● Note privitoare la scrisul în limba română înainte de 1550. Este un titlu semnat de Olimpia Guțu și Ana-Cristina Halichias în „Revista Arhivelor” (4, 1983, p. 390—401). Prioritatea se acordă tot Scrisorii lui Neacșu (1521), dar se arată că există multe dovezi despre existența limbii române, orale și scrise, și înainte de aceasta, în special din secolul al XIV-lea și al XV-lea. Un neamf vorbește, de pildă, la 1475, despre o scrisoare scrisă în limba română (p. 394). Se dă și un vocabular de cuvinte cunoscute din perioadele menționate.

● Că limba română s-a vorbit și s-a scris din cele mai vechi timpuri, e o afirmație aproape gratuită. Nimeni nu trăiește fără să vorbească. Documentele sînt doar atestări asupra documentelor despre limbă, nu despre limbă propriu-zisă!

● Profesorul Marin Velea de la Seminarul Teologic din București a transcris pe muzica vocală „Cîntecul libertății”, un mars inedit de Ion Popescu din Mănești din anii 1852—1865. Se publică în „Revista Arhivelor”, 4, 1983, p. 435.

● Indiscreție delicată și nu prea: Săptămîna (nr. 2/1984, p. 8), într-o legendă sub o fotografie de balerină surprinsă într-un exercițiu de virtuozitate: „Incredibil, dar au trecut 30 de ani de cînd ILEANA ILIESCU ne încîntă cu grația sa.” Treizeci de la naștere, sau de carieră? Ori-cum ar fi... Dar să nu mai punem paie pe foc!

● La rubrica Remember din „Cronica” (XIX, 1, 1984, p. 6), Ionel Mattei prezintă pe Andrei Șaguna, reușind în 43 de rînduri un inventar aproape complet al principalelor contribuții ale marelui bărbat la istoria, cultura și progresul românilor din Transilvania secolului al XIX-lea.

ANTONIE DE LA PRISLOP

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Lucian Făgărășanul, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Prof. Dr. Aurel Jivi — redactor adjunct; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu — membri; tehnoredactor: Diac. Ezechiel Oancea; corector: Pr. Vartolomeu Constantinescu.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P.O. Box 136-137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.